

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Қарши шахри

2022 йил 27 апрель

4-1801-2204/924-сонли иш

Қарши туманлараро иқтисодий суди судьяси У.Латипов раислигида, судья ёрдамчиси Б.Давлятовнинг котиблигида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Қашқадарё вилоят бошқармаси даъвогар [REDACTED] нинг манфаатида, жавобгар [REDACTED] га нисбатан 2021 йил 30 сентябрь кунидаги 362-сонли “Уруғлик буғдой сотиш тўғрисида”ги шартномани ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича ишни палата вакили Ш.Мирзаев, даъвогар вакили Б.Абдуллаев (ишончнома асосида), жавобгар вакили С.Каримов (ишончнома асосида)лар иштирокида суд биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниқлади:

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Қашқадарё вилоят бошқармаси даъвогар [REDACTED] (кейинги ўринда – даъвогар деб юритилади)нинг манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар [REDACTED] (кейинги ўринда – жавобгар деб юритилади)га нисбатан 2021 йил 30 сентябрь кунидаги 362-сонли “Уруғлик буғдой сотиш тўғрисида”ги шартномани ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар ва палата вакили даъво талаблари бўйича тушунтириш бериб, тарафлар ўртасидаги шартномадаги имзо жамият раҳбари С.Ҳақназаровга тегишли эмаслигини ёки у томонидан ҳеч кимга битимларни имзолаш ҳуқуқи берилмаганлигини, мазкур ҳолатлар бўйича хатшунослик экспертиза хулосасида жавобгар [REDACTED] га нисбатан 2021 йил 30 сентябрь кунидаги 362-сонли “Уруғлик буғдой сотиш тўғрисида”ги шартномадаги С.Ҳақназаров номидан қўйилган имзо унга тегишли эмаслиги, шунингдек, шартномага асосан уруғлик дон маҳсулотларини қабул қилиб олганлигини тан олиб, тарафлар ўртасида тузилган шартномани ҳақиқий эмас деб топиш талабини тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакили даъво талабига нисбатан ўз эътирозларини билдириб, мазкур 2021 йил 30 сентябрь кунидаги 362-сонли “Уруғлик буғдой сотиш тўғрисида”ги шартномага асосан даъвогар томонидан тегишли ҳисоб-фактуралар асосида маҳсулотлар қабул қилинганлигини, ушбу шартнома даъвогарнинг ўз ихтиёрига кўра тузилганлигини, шартнома бўйича мажбуриятни бажармагандан сўнг Касби туманлараро иқтисодий судининг ҳал қилув қарори билан қарздорлик ундирилганлигини, шартномада жамиятнинг муҳри билан ҳам тасдиқланганлигини баён этиб, даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни сўради.

Суд низо юзасидан тарафларнинг тушунтиришларини эшитиб, даъво талабларини иш ҳужжатлари билан бирга ўрганиб чиқиб, далилларга ўз ички ишончи асосида ҳуқуқий баҳо бериб, қуйидагиларга асосан даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

Иш ҳужжатлари ва суд муҳокамаси давомида аниқланган ҳолатлардан маълум бўлишича, тарафлар ўртасида 2021 йил 30 сентябрь кундаги 362-сонли “Уруғлик буғдой сотиш тўғрисида” шартнома тузилган бўлиб, мазкур шартноманинг 1.1-бандида ушбу томонлар ўртасида тузиладиган сотиш ва сотиб олиш шартномасининг мазмуни бўлиб, “Сотувчи” томонидан “Харидор”га уруғлик буғдойни сотиши, 1.2-бандида эса “Харидор” маҳсулотнинг ҳақини 10 фоиз олдиндан тўлаши, “Сотувчи” эса жадвалда кўрсатилган маҳсулотлар билан таъминлашни ўз зиммасига олган.

Ушбу шартномасини расмийлаштиришда “Харидор” [REDACTED] [REDACTED] номидан С.Ҳақназаров иштирок этиб, имзо қўйилганлиги кўрсатилган.

Даъвогар ўз важларининг асоси сифатида Қашқадарё вилояти ИИБ эксперт-криминалистика бўлимининг 2022 йил 21 февралдаги хулосасига асосан тарафлар ўртасида тузилган “2021 йил 30 сентябрь кундаги 362-сонли “Уруғлик буғдой сотиш тўғрисида”ги шартномадаги “С.Ҳақназаров” номидан қўйилган имзо МЧЖ раҳбари С.Ҳақназаров томонидан бажарилмаган деган хулосага кўра, шартномани ҳақиқий эмас деб топишни сўраган.

Суд даъвогарнинг ушбу важлари билан келиша олмайди.

Чунки, тарафлар ўртасида тузилган шартнома жамиятнинг муҳри билан тасдиқланиб, тегишли ишончнома ва ҳисоб-фактуралар расмийлаштирилиб, жами 23 726 035 054,61 сўмлик уруғлик маҳсулотлар даъвогар томонидан қабул қилиб олган.

Шунингдек, суд муҳокамаси давомида аниқланишича Касби туманлараро судининг 2022 йил 12 январдаги ҳал қилув қарори билан “Сотувчи”нинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилиб, ҳақиқий эмас деб топилиши сўралган шартнома мажбуриятлари “Харидор” томонидан бажарилмаганлиги сабабли, 19 510 112 554,06 сўм асосий қарз, 2 000 000 000 сўм жарима ҳамда суд харажатлари ундирилган.

Ҳолбуки, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринда – ФК деб юритилади)нинг 354-моддасига кўра фуқаролар ва юридик шахслар шартнома тузишда эркин эканлиги, шартнома тузишга мажбур қилишга йўл қўйилмаслиги қайд этилган.

ФКнинг 126-моддасига мувофиқ агар шахснинг битим тузиш ваколатлари шартнома билан ёки юридик шахс ваколатлари унинг таъсис ҳужжатлари билан ишончномада, қонунда белгилаб қўйилганига нисбатан ёинки битим тузилаётган вазиятдан аниқ кўриниб турган деб ҳисобланиши мумкин бўлган ваколатларига нисбатан чеклаб қўйилган бўлса ва битимни тузиш пайтида бундай шахс ёки орган ана шу чеклашлар доирасидан чиқиб кетган бўлсалар, битимдаги иккинчи тараф мазкур чеклашларни билган ёки олдиндан билиши лозим бўлганлиги исботланган ҳоллардагина битим чеклаш белгиланишидан манфаатдор бўлган шахснинг даъвоси бўйича суд томонидан ҳақиқий эмас деб топилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленумининг 2014 йил 28 ноябрдаги 269-сонли “Иқтисодий судлар томонидан битимларни ҳақиқий эмас деб топиш тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатлари нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида”ги Қарорининг 17-бандида судларнинг эътибори шунга қаратилсинки, битим, агар у бўйича бошқа тараф

қўйилган чеклаш ҳақида билган ёки олдиндан билиши лозим бўлган тарафлар аниқланган тақдирдагина ФКнинг 126-моддаси асосида ҳақиқий эмас деб топилиши мумкинлиги тўғрисида тушунтириш берилган.

Мазкур ҳолатдан келиб чиқиб, суд даъвогарнинг даъво талабини ўзаро тузилган шартнома бўйича олган мажбуриятини ўз зиммасидан соқит қилишга қаратилган ҳаракат деб баҳолайди.

Бундан ташқари, суд Қашқадарё вилояти ИИБ эксперт-криминалистика бўлимининг 2022 йил 21 февралдаги хулосасига асосан “2021 йил 30 сентябрь кундаги 362-сонли “Уруғлик буғдой сотиш тўғрисида”ги шартномадаги “С.Ҳақназаров” номидан қуйилган имзо МЧЖ раҳбари С.Ҳақназаров томонидан бажарилмаган деган хулосани мақбул далил деб ҳисобламайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленумининг 2014 йил 20 июндаги 261-сонли “Иқтисодий судлар томонидан экспертизага оид қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида”ги Қарорининг 20-бандида Иқтисодий процессуал кодексининг 74-моддасининг тўртинчи қисмига мувофиқ, ҳеч қандай далил суд учун олдиндан белгилаб қўйилган кучга эга эмас. Суд эксперти хулосаси суд томонидан бошқа далиллар билан бир қаторда, ҳар томонлама, тўлиқ ва холис текширишга асосланган ўз ички ишончи бўйича баҳоланади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринда – ИПК деб юритилади)нинг 66-моддасига мувофиқ иш бўйича далиллар ушбу Кодекста ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниқлайди.

Бундай маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, экспертларнинг хулосалари, мутахассисларнинг маслаҳатлари (тушунтиришлари), гувоҳларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришлари билан аниқланади, 68-моддасига асосан ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Шунингдек, ИПКнинг 118-моддасига мувофиқ суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

“Давлат божи тўғрисида”ги Қонунга кўра иқтисодий судларга бериладиган номулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан базавий ҳисоблаш миқдорининг 10 баравари миқдорида давлат божи ундирилиши кўрсатилган.

Юқоридагиларга кўра, суд даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни ҳамда даъвогар ҳисобидан республика бюджетига 2 700 000 сўм давлат божи ундиришни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 66, 68, 72, 74, 112-113, 118, 176-179, 186, 192-моддаларини қўллаб, суд

қ а р о р   қ и л д и :

Даъвони қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар

дан республика бюджетига 2 700 000 сўм давлат божи ундирилсин.

Почта харажати тўланганлиги инобатга олинсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қароридан норози томон бир ой муддатда апелляция тартибида шикоят бериши (протест келтириши) мумкин.

Судья

У.Латинов

